

ΟΙ ΗΓΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Υπό τοῦ κ. ΠΑΝΑΓΗ ΣΟΛΟΜΟΥ

Ἐνας ἀπὸ τοὺς Προέδρους τοῦ Διεθνoῦς Ρόταρν, ὁ Nit Laharry, ἕνας σοφὸς Ἰνδός, εἶπε κάποτε πὸς ἂν προτιμοῦμε τοὺς πολέμους, τὰ αἵματα, τὰ δάκρυα, τὴν πείνα, τὴ δουλεία, τὶς ἐκτελέσεις, τὴν καταστροφή, φτάνει νὰ μένουμε ἀδρανεῖς καὶ ἀδιάφοροι καὶ νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι θὰ ῥθοῦν. Ἄν ὅμως προτιμοῦμε τὴν εἰρήνην καὶ τὴν πρόοδο, πρέπει νὰ δοῦμε συνειδητὰ γιὰ χάρη τους. Δὲ σώζεται κανεὶς μὲ τὸ νὰ κλείνῃ τὰ μάτια στὸν κίνδυνο καὶ νὰ μὴ θέλῃ νὰ τὸν δῇ. Ἡ μόνη ἐλπίδα εἶναι νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν κίνδυνο μὲ θάρρος καὶ πεποίθησι, ὅτι θὰ τὸν ἀπωθήσῃ καὶ ὅτι θὰ φθάσῃ μέχρι τέλους γιὰ νὰ σώσῃ τὴν κληρονομία, πὸν κινδυνεύει σήμερον περισσότερο ἀπὸ ποτὲ ἀπὸ τὰ φοβερὰ μέσα τῆς καταστροφῆς.

Ἄν οἱ ἐπιστήμονες διεκδικοῦν τὸ προνόμιον νὰ εἶναι ἡγέτες, ἔχουν ἀξήμενες εὐθύνες ἀπέναντι τοῦ σύνολο γιὰ τὴν πρόσπιση τῆς εἰρήνης. Ἡ ὑπόθεσι τῆς εἰρήνης δὲν εἶναι ὑπόθεσι τῆς Ἀμερικῆς ἢ τῆς Ρωσίας. Καὶ ἀσφαλῶς ἡ εἰρήνη δὲν θὰ ἐκινδύνευε τόσο ἂν ἐξηγοῦτο μόνο ἀπὸ τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς. Ἄλλὰ μόνοι τους δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε ἂν δὲν τοὺς βοηθήσουν οἱ ἡγέτες κάθε κοινωνίας, μὲ τὸ νὰ φροντίζουν συστηματικὰ νὰ γεφυρώνουν τὶς ἀποστάσεις, πὸν χωρίζουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ μὲ τὸ νὰ μπαίνουν στὴ θέσι τοῦ συνανθρώπου τους, στὴ γειτονιά τους, στὴν ὑπαιθρο, στὴν τρώγλη ἢ καὶ στὴν Ἰνδία.

Μὲ ἄλλα λόγια πρέπει νὰ ἀπασχολῇ ὅλους τοὺς ἡγέτες τὸ θέμα «εἰρήνη» σὰν ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὰ καθημερινὰ τους καθήκοντα. Τὸ κακὸ εἶναι ὅτι ἐνῶ ὅλοι μισοῦμε τὸν πόλεμον καὶ θέλομε τὴν εἰρήνην, δὲν θέλομε νὰ κοπιᾶσουμε ἢ νὰ στερηθοῦμε τίποτε ἀπὸ ὅ,τι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπολαύσουμε γιὰ νὰ τὴν ἐξασφαλίσουμε. Τοὺς κόπους καὶ τὶς στερήσεις θέλομε νὰ τὰ ὑποστοῦν οἱ ἄλλοι.

Ἐξ ἄλλου, δὲν διστάζουμε νὰ θυσιάζουμε τοὺς ἄλλους προκειμένου νὰ πλουτίσουμε, νὰ προβαλλώμεθα καὶ νὰ ἀναρριχώμεθα. Ἀσεβοῦμε πρὸς τὴν κοινὴ γνώμη, ἀσεβοῦμε πρὸς τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, πρὸς τὴν κοινωνία, ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὸν συνάνθρωπὸν μας καὶ ἀγνοοῦμε ὅτι τὸ γενικὸν συμφέρον εἶναι καὶ δικὸν μας συμφέρον.

Ὁ ἀνθρώπος, μὲ ὅλη τὴν πρόδο πὸν ἔχει γίνεῖ σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς σκέψης, στὴν ψυχὴ εἶναι θηρίον πρωτόγονον. Ἄν μπορῇ νὰ κλέψῃ, κλέβει. Ἄν μπορῇ νὰ πῆ ψέματα, τὰ λέει. Κι' ἂν μπορῇ νὰ ἐγκληματίσῃ χωρὶς νὰ τιμωρηθῇ, ἐγκληματεῖ. Καὶ ἔχει πρόχειρες δικαιολογίες ὅταν δὲν κἀνῃ τὸ καθήκον του.

Δὲν εἶναι νὰ ἐκπλήσσει κανεὶς ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν μποροῦν νὰ συνεννοηθοῦν μεταξὺ τους, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἀπορῇ ὅτι ἔχουν τὴν ἐπαφὴ πὸν ἔχουν. Ἡ

Βαβέλ τῶν γλωσσῶν, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων, τῶν προλήψεων, τῶν ἐχθροτήτων καὶ ἡ διαφορὰ στὴ στάθμη τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι σοβαρὰ ἐμπόδια στὴ συνεννόηση. Καὶ μ' ὅλα αὐτὰ οἱ αἰτίες ποὺ προκαλοῦν τὴν ἀσυνεννοησίαν, ὅταν ἐξετάζονται μὲ ἀντικειμενικότητα, ἔπειτα ἀπὸ χρόνια, φαίνονται ἀσυγχώρητες.

Μιά λοιπὸν ἀπὸ τὶς ἀποστολὰς τῶν ἡγετῶν εἶναι νὰ συντομεύσουν τὰ χρόνια ποὺ χρειάζονται γιὰ νὰ ἀρθοῦν οἱ δυσκολίες ποὺ παρεμβάλλονται σήμερα στὴν καλὴ γειτονία μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

Εἶναι ὁμολογουμένως ἓνα γιγάντιο ἔργο, ὅταν σκεφθῆ κανεὶς ὅτι ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά υπάρχουν πλούσια κράτη, ποὺ ἐντρυφοῦν σὲ ἀπολαύσεις ποὺ τοὺς ἀρρωσταίνουν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅτι υπάρχουν ἀκόμη ἑκατοντάδες ἑκατομύρια ἀνθρώποι, ποὺ ὑποσιτίζονται καὶ δὲν ἔχουν λατρικὴ περίθαλψη, ποὺ ζοῦν σὲ τρωγλες, ἐκτεθειμένοι στὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Καὶ τὸ ὅτι χρησιμοποιοῦν τὸ ἴδιο εἶδος ἀρότρου ποὺ χρησιμοποιοῦσε ὁ Ὀδυσσεύς, μ' ὅλο ποὺ δείχνει πόσο πίσω εἶναι, δὲν δείχνει ὅλη τους τὴν ἐξαθλίωση ἐπειδὴ υπάρχουν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ξέρουν οὔτε ἓνα τέτοιο ἀρότρο νὰ φτειάξουν ἢ δὲν ἔχουν ζῶο νὰ τὸ σῦρη.

Ἡ ἐξαθλίωσις, λοιπὸν, στὴν ὁποία ζοῦν οἱ πολλοί, δὲν βοηθαίει στὴ συνεννόηση καὶ στὴν καλὴ γειτονία. Καὶ ἀλήθεια πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρξη συνεννόηση καὶ εἰρήνη ὅταν τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς πεινοῦν ; Ὅταν δίπλα στὴν ἀφθονία καὶ τὸν πλοῦτο, ὑπάρξη ἡ ἀνέχεια καὶ ἡ φτώχεια ; Ἀνέχεια καὶ φτώχεια ποὺ ὑπονομεύουν τὴν ἀφθονία καὶ τὸν πλοῦτο. Οἱ ἔχοντες δὲν καταλαβαίνουν ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ἀσφαλιστῆ ἡ ἀτομικὴ εὐημερία χωρὶς νὰ αὐξηθῆ ἡ γενικὴ εὐημερία. Ἡ πείνα εἶναι κακὸς σύμβουλος καὶ θολώνει τὸ μυαλὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ συνθήματα, ποὺ ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμὴ στὴν ἄλλη μποροῦν νὰ ἀνατρέψουν τὴν μακαριότητα στὴν ὁποία ἔχουμε ἐξοικειωθῆ, βρῖσκουν πολὺ εὐκολώτερη ἀνταπόκριση σὲ ἀνθρώπους μὲ θολωμένο ἀπὸ τὴν πείνα τὸ μυαλό.

Εἶναι μύωπες ὅσοι πιστεύουν πῶς θὰ ὠφεληθοῦν περισσότερο ἂν κοιτάξουν μόνο τὰ ἀτομικά τους συμφέροντα. Ἐκεῖνοι ποὺ βλέπουν μακρὰ καταλαβαίνουν ὅτι σὲ τελευταία ἀνάλυση θὰ ὠφεληθῆ περισσότερο ἐκεῖνος, ποὺ φροντίζει ὥστε τὸ ἀτομικὸ του συμφέρον νὰ συμβαδίζει μὲ τὸ γενικὸ συμφέρον.

Ὁ χορτάτος, ἔστω κι' ἂν δὲν εἶναι χορτάτος ἀπὸ ἐκλεκτὰ ἐδέσματα, δὲν ριψοκινδυνεύει τὴν ἡσυχία του γιὰ νὰ χορτάσῃ καὶ αὐτὸς ἀπὸ χαβιάρι. Ἐκεῖνος ὅμως ποὺ δὲν χορταίνει ψωμί, τὴ ριψοκινδυνεύει γιὰτὶ πιστεύει πῶς δὲν ἔχει τίποτε νὰ χάσῃ.

Μ' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ νομισθῆ ὅτι ἡ λύση ἔγκειται στὴν ἐλεημοσύνη. Ἡ ἐλεημοσύνη δὲν εἶναι λύση, εἶναι κακῆς ποιότητος μᾶλλωμα, ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ σπανιώτατες περιπτώσεις, κάνει περισσότερο κακὸ παρὰ καλό.

Οἱ ἡγέτες ἔχουν πρωταρχικὸ καθῆκον νὰ ἐπιδιώκουν νὰ βελτιώνεται τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο μὲ τὸ νὰ διδάσκουν στοὺς πολλούς, καλύτερους καὶ ἠθικώτερους τρόπους ἐργασίας καὶ προπάντων ὅτι ἡ λύση στὰ παγκόσμια προβλήματα εἶναι ἡ πλήρης, ἱκανοποιητικὴ καὶ χρήσιμη ἀπασχόληση ὅλου τοῦ κόσμου.

Οἱ ἡγέτες, λοιπὸν, πρέπει νὰ φροντίζουν νὰ ὑπάρξη ἐργασία γιὰ τὸν καθένα. Καὶ ὄχι μόνο πρέπει νὰ ὑπάρξη ἐργασία γιὰ τὸν καθένα, ἀλλὰ καὶ νὰ κωδικοποιοῦν τοὺς κανόνες σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἐργα-

σία ὥστε νὰ ὠφελοῦνται ὅλοι. Αὐτοὺς τοὺς κανόνες πρέπει νὰ διαδώσουν στὴν κοινωνία πὸν ζοῦν δίνοντας πρῶτον τὸ παράδειγμα.

Βέβαια, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι τὸ ἴδιο προικισμένοι. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πὸν μὲ τὴν ἐρογατικότητα, τὴν γοητεία, τὴν μεθοδικότητά τους, παράγουν περισσότερο ἀπὸ ἄλλους. Ἄλλὰ ὁ κόσμος δὲν μπορεῖ νὰ ἀπὴ μπροστιά μόνο μὲ αὐτοὺς τοὺς λίγους ἐκλεκτούς. Τὸ δάσος εἶναι πλούσιο ἐπειδὴ κελαιδοῦν πολλὰ καὶ διάφορα πουλιά. Θὰ ἦταν πολὺ φτωχὸ ἂν ἀφήγαμε μόνο τὰ ἀηδόνια νὰ κελαιδοῦν.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ὑπάρχουν καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, πὸν ἔχουν λιγώτερο ἱκανότητα, λιγώτερο γοητεία καὶ λίγη μεθοδικότητα, οἱ ἡγέτες πρέπει νὰ διδάξουν αὐτούς, τοὺς λιγώτερο προικισμένους ἀπὸ κείνους, νὰ παράγουν περισσότερο.

Ἐ πραγματικὸς ἡγέτης δὲν προσπαθεῖ οὔτε φιλοδοξεῖ νὰ κἀνὴ **μόνος του** μεγάλα καὶ καλὰ ἔργα γιατί ξέρεῖ πὸς αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν. Ἀντιθέτως, προσπαθεῖ νὰ δείξῃ τὸν τρόπο καὶ σὲ ἄλλους ὥστε καθένας νὰ κἀνὴ ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ μεγάλο ἔργο. Καὶ ἔτσι στὸ τέλος τὸ ἔργο δὲν θὰ εἶναι ἔργο ἑνὸς ἀλλὰ πολλῶν πὸν ἔκαμαν τὴν προσπάθεια πὸν χρειάστηκε. Πολλὲς φορὲς ὁ ἀληθινὸς ἡγέτης δὲν περνᾷ ἀπὸ τὴν πόρτα πρῶτος : Εἶναι ὅμως ἐκεῖνος πὸν ἀνοίγει τὴν πόρτα γιὰ νὰ περάσουν οἱ ἄλλοι.

Εἶναι βέβαιο ὅτι χωρὶς προσπάθεια καὶ κόπο δὲν γίνεται τίποτε καλό. Δὲν φτάνει ὅμως μόνον αὐτὸ. Πολλὴ προσπάθεια καὶ κόπος πάνε ἄδικα, ἐπειδὴ γίνονται χωρὶς μέθοδο, χωρὶς σύστημα, χωρὶς ὀργάνωση. Εἶναι λοιπὸν καθῆκον κάθε ἡγέτη νὰ βοηθᾷ τοὺς ἄλλους νὰ συνεργάζονται ἁρμονικὰ καὶ μεθοδικά, διδάσκοντάς τους πὸς πὸς ἀξία ἔχει ἡ καλὴ συνεργασία καὶ ἡ μεθοδικὴ προσπάθεια.

Ἐ τόπος μας δὲν ἔχει τὰ χάλια πὸν ἔχουν οἱ περισσότερες περιοχὲς τῆς γῆς, ἐν τούτοις, εἴμαστε πολὺ πίσω ἀπὸ τοὺς ἄλλους οἰκονομικὰ προηγμένους λαοὺς καὶ πρέπει, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἀδλή μας, νὰ κάνουμε τὸν ἀγῶνα, πὸν χρειάζεται γιὰ νὰ ἐξαλείψουμε τὰ λίγα ἢ πολλὰ ὑπολείμματα, πὸν μᾶς κληροδότησαν ὁ ζυγὸς καὶ ἡ ἀρρώστεια. Ὑπολείμματα πὸν μᾶς κάνουν μοιρολάτρες καὶ περιμένουμε ὅλα νὰ πέσουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ, γιατί δὲν ἔχουμε συνειδητοποιήσει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν βοηθεῖ αὐτοὺς πὸν δὲν προσπαθοῦν νὰ βοηθήσουν τὸν ἑαυτὸ τους, ἀλλὰ κείνους πὸν κάνουν προσπάθεια νὰ βοηθήσουν τὸν ἑαυτὸ τους καὶ τοὺς ἄλλους.

Οἱ ἡγέτες στὴ σκέψη καὶ στὴν ψυχὴ ἔχουν καθῆκον νὰ σκεφθοῦν τί μποροῦν νὰ κάνουν γιὰ τοὺς συνανθρώπους τους. Εἶναι καθῆκον τοῦ ἡγέτη, ὅχι μόνον ὁ ἴδιος νὰ εἶναι καλός, ἀλλὰ νὰ φροντίζει ὥστε ὅλοι ὅσοι κάνουν τὸ ἴδιο ἐπάγγελμα ἢ ὅσους διευθύνει καὶ περιμένουν βοήθεια ἀπὸ αὐτόν, νὰ γίνονται διαρκῶς καλύτεροι.

Ἐ ἡγέτης δὲν πρέπει νὰ δυσανασχετῇ ἂν οἱ ὀδηγίες καὶ οἱ κατευθύνσεις του δὲν γίνονται δεκτὲς εὐκόλα, ἀπὸ τοὺς πολλούς. Ἐν ἐγίνοντο δύσκολα δεκτὲς δὲν θὰ ἦταν τόσο σπουδαῖος ὁ ρόλος του. Εἶναι γιατί γίνονται δύσκολα δεκτὲς καὶ ἔχει ἀξία ὁ ἡγέτης πὸν δὲν κουράζεται νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ ὀδηγῇ, ἔστω καὶ ἂν ἡ διδασκαλία του ὠφελεῖ μόνο λίγους.

Κάθε κοινωνία ἔχει πολλὰ προβλήματα νὰ ὑπερνήκησῃ γιὰ νὰ ἀναπτύξῃ

τὴν ψυχική, τὴν πνευματική, τὴν ὕλική εὐημερία της. Ἔχει πρόβλημα θρησκείας, ὑγείας, παιδείας, ψυχαγωγίας, δικαιοσύνης, οἰκονομίας, πρόβλημα νέων καὶ γέροντων, πρόβλημα ἐργοδοτῶν - ἐργατῶν, πρόβλημα συναγωνιστῶν, πρόβλημα διεθνῶν σχέσεων, ἀνδρῶν - γυναικῶν.

Δὲν ἰσχυρίζομεθα ὅτι οἱ ἡγέτες ἔχουν τὴν δύναμη νὰ λύσουν ἀμέσως προβλήματα ἢ νὰ θεραπεύσουν ὅλα τὰ κακά, ἀλλὰ ἔχουν καθήκον νὰ στρατεύονται συνειδητὰ γιὰ νὰ δώσουν ἔμφαση σὲ μερινὲς βασικὲς ἀξίες τῆς ζωῆς, πού μποροῦν νὰ βοηθήσουν τοὺς συνανθρώπους τους στὸ νὰ πλησιάσουν τίς λύσεις τῶν προβλημάτων αὐτῶν. Οἱ ἡγέτες δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι ἀνάλητοι θεατές, ἀλλὰ κάνουν συστηματικὴ προσπάθεια. Καὶ αὐτὸ θὰ πῆ ἐργασία γιὰ τὴν εἰρήνη.

Μιά τέτοια δουλειὰ ἔκανε καὶ κάνει ὁ κ. Ἄνθιμος Πανάρετος, γεωπόνος, στὴν Ἐπαρχία Ἀμμοχώστου ὅπου κατάφερε νὰ σηκώσει τὸν ἄσημο γεωργὸ καὶ ρακένδυτο ἐργάτη σὲ πλούσιο γαιοκτῆμονα καὶ εὐκατάστατο ἐργάτη. Ἄν ὅλοι οἱ ἡγέτες ἐγίνοντο Ἄνθιμοι Πανάρετοι, θὰ ἀλλάζαμε τὴν ὄψη τοῦ τόπου.

Ὁ ἡγέτης ἀγαπᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ γιὰ χάρι του χρησιμοποιεῖ τὴ θρησκεία, τὴν ἐπιστήμη, τὴν τέχνη. Οἱ ἡγέτες δὲν εἶναι ὄνειροπαρμένοι, ἀλλὰ δραματίζονται. Δὲν εἶναι ἀπροσγείωτοι. ἀλλὰ πιστεύουν στὴν ἀξία τῆς ἠθικῆς τάξεως. Δὲν εἶναι ἱεραπόστολοι, ἀλλὰ ξεσκεπάζουν τὰ στραβά ἔστω καὶ ἂν κινδυνεύουν νὰ γίνουν δυσάρεστοι. Εἶναι ἄνδρες μὲ ἠθικὸ δυναμισμό.

Ὁ ἀληθινὸς ἡγέτης κινητοποιεῖ κάθε ἠθικὴ δύναμη πού περιέχει ἡ κοινὴ γιὰ νὰ τὴν βάλῃ στὴν ὑπηρεσία της. Οἱ ἡγέτες προσπαθοῦν μὲ μεθοδικὴ ἄσκηση νὰ ἀπαλλαγοῦν πρῶτα οἱ ἴδιοι ἀπὸ τίς ἀδυναμίες πού κάνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ ὑποκύπτῃ στὰ πρωτόγονα ἔνστικτα. Ὅσο πιὸ πολὺ ἀπαλαγοῦν ἀπὸ τίς ἀδυναμίες αὐτές, τόσο καλύτεροι ἡγέτες γίνονται. Καὶ τότε προσπαθοῦν νὰ μεταδώσουν σὲ ὅσο τὸ δυνατόν εὐρύτερο κύκλο τὴν ἀξία πού ἔχει γιὰ τὸν καθένα ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τίς πρωτόγονες ἀδυναμίες.

Προσπαθοῦν νὰ ἀντικαταστήσουν τὴν ἀπαισιοδοξία μὲ τὴν αἰσιοδοξία, τὸ ἄγχος μὲ τὴν ἠρεμία, τὴν κακεντρέχεια μὲ τὴν καλωσύνη, τὴν προσποίηση μὲ τὴν εἰλικρίνεια, τὸν ἀρριβισμό μὲ τὴν συστηματικὴ ἐργασία, τὴν αὐτολύπη μὲ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς ἄλλους.

Προσπαθοῦν νὰ σκέπτονται μᾶλλον ἐκείνους πού τοὺς ἀγαποῦν, καὶ λησμονοῦν ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι πού τοὺς μισοῦν. Προσπαθοῦν νὰ καλλιεργήσουν γόνιμες, θετικὲς, εὐγενεῖς, ἀλτρουϊτικὲς σκέψεις. Προσπαθοῦν νὰ σκέπτονται τίς εὐλογίες πού ἔχουν, πού εἶναι ἀσυγκρίτως περισσότερες ἀπὸ τὰ κακά. Εὐλογίες πού ἐξασφαλίζουν στὸν ἄνθρωπο τὴν ἠρεμία πού τοῦ χρειάζεται γιὰ νὰ παράγῃ καὶ νὰ προάγεται, γιὰ νὰ διατηρῇ τὴν ὑγεία του καὶ τὴν ψυχικὴ του γαλήνη. Προσπαθοῦν νὰ ἀξιοποιοῦν τὴ δύναμη πού ἔχει ἡ ἀνθρώπινη σκέψη, γιὰ νὰ ἀπολαύσῃ ὁ ἄνθρωπος ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερα ἀγαθὰ ἀπὸ τοὺς κόπους του.

Διδάσκουν οἱ ἡγέτες ὅτι ἂν αὐτὴ ἡ προσπάθεια ἐπιτύχῃ, ἐνῶ ὠφελεῖ τὸν ἴδιο πού τὴν κάνει, ὠφελεῖ καὶ τοὺς ἄλλους καὶ ἡ ὠφέλεια ἐπανερχεται πολλαπλάσια στὸν ἴδιο. Ὁ Taylor καὶ ὁ Fayol, ὁ Ford καὶ ὁ Gand καὶ ὅλοι οἱ

μεγάλοι διδάσκαλοι τοῦ ὀρθολογισμοῦ, ἐκεῖ ἐπάνω ἐστήριξαν τὴ διδασκαλία τους.

Στὴν Ἑλλάδα μ' ὄλο πού δὲν ὑπάρχουν πολλοὶ μὲ ἡγετικά προσόντα, καὶ οἱ λίγοι πού ἵπάρχουν δὲν τὰ χρησιμοποιοῦν καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμη βρισκόμαστε στὸ Α σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις, τὴ σεισμὴ πού οἱ ἄλλοι ἔχουν φθάσει στὸ Υ.

Καὶ ἐδῶ θὰ φέρω μερικὰ παραδείγματα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸ γειτονικὸ Ἰσραὴλ ὅπου χάρις στὴν καλὴ ἡγεσία ἔχουν ἀναπτύξει ἀξιοζήλευτη δράση στὸν τομέι τῆς εὐημερίας μὲ ἐθνικὸ εἰσόδημα 800 δολλαρίων «κατὰ κεφαλὴν» κατανεμημένο κατὰ τὸν δικαιοτέρο δυνατό τρόπο.

Ἄλλο παράδειγμα εἶναι ἡ ἀπομονωμένη μεγαλόνησος Ἰσλανδία, κοντὰ στὸν Ἀρκτικό κύκλο. Ἡ Ἰσλανδία ἔχει ἔκταση σχεδὸν σὰν τὴν Ἑλλάδα, ἔχει 180.000 κατοίκους καὶ ἐθνικὸ εἰσόδημα 1000 δολλάρια «κατὰ κεφαλὴν». Καὶ δὲν πρόκειται γιὰ κανένα ἐπίγειο παράδεισο ὅπου οἱ ἄνθρωποι τὰ ἔχουν ὅλα.

Εἶναι μιὰ χώρα πού ζῆ ἀποκλειστικά μὲ τὴν ἀλιεία καὶ ὅπου ἡ πιὸ ζεστὴ μέρι τῆς ἔχει 15°, ὅπου δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν μόνιμους δρόμους γιὰτὶ οἱ παγετῶνες, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς θερμοπηγές, καταστρέφουν καὶ τὸ πιὸ ἰσχυρὸ τεχνικὸ ἔργο ὅπως γκαρεμίζει τὰ τραπουλόχαρτα ὁ ἀέρας.

Ὅσο γιὰ τὴν Ἑλλάδα, οἱ λίγοι ἡγέτες πού ὑπάρχουν πρέπει νὰ συνεργασθοῦν συστηματικά. Χρειαζέται δουλειὰ γιὰ νὰ ὠφεληθῆ ἡ κοινωνία ἀπὸ τὰ ἡγετικά προσόντα αὐτῶν τῶν λίγων. Καὶ ἡ δουλειὰ εἶναι μεγάλη τόσο πού νὰ μὴ μπορῆ νὰ τὴν κίμη καθένας μόνος του.

Κάθε ἓνας πού φιλοδοξεῖ νὰ εἶναι ἡγέτης πρέπει νὰ κἀνὴ αὐτοκριτική.

— Ξέρω τί θὰ πῆ ἡγεσία ;

— Εἶμαι ἐρασιτέχνης ἡγέτης καὶ ἀπασχολοῦμαι μὲ τὸ ρόλο μου ὅταν δὲν ἔχω ἄλλη δουλειὰ ἢ ψυχαγωγία ἢ ἀφήνω τὴν διασκέδαση, τὸ χουζοῦρι καὶ ἀκόμη καὶ τὰ ἄμεσα συμφέροντά μου καὶ τὸν ὕπνο μου γιὰ χάρις τῆς κοινωνίας ; Εἶμαι ἄγρουπος φρουρὸς τοῦ θέματός μου ἢ τὸ ἀφήνω ἐκτεθειμένο στὸν ἐχθρό ;

— Πιστεύω ὅτι ἡ ἡγετική μου δράση συμβάλλει στὴν εἰρηνικὴ διαβίωση σὲ ἓνα κόσμο ἀπαλλαγμένο ἀπὸ φόβο καὶ ἀνάγκη ;

— Τί συμφέρει νὰ δίνω ; τὸ χρὸνο καὶ τὴ σκέψη μου ἢ αἷμα καὶ δάκρυα ;

— Κάνω τίποτε γιὰ νὰ συμβάλω στὴν εἰρηνικὴ διαβίωση ; Ἄν θέλω νὰ κἀνω κάτι γιὰτὶ δὲν ἐπωφελοῦμαι ἀπὸ τὴν ἡγετική μου θέση, πού μοῦ προσφέρει τὴν εὐκαιρία πού ζητῶ ;

Τὸ ἡγεῖσθαι εἶναι βίωμα, τρόπος ζωῆς, νοοτροπία, ἄρρηκτα συνδεδεμένα μὲ τὴν καθημερινὴ μας ζωὴ καὶ ἐργασία. Οἱ ἀληθινοὶ ἡγέτες δὲν περιορίζονται στὸ νὰ κἀνουν «τὸ καθῆκον τους», ἀλλὰ κάθε ἡμέρα ἀναζητοῦν νὰ κἀνουν κάτι πάνω ἀπὸ τὴ ρουτίνα πού θὰ βοηθήσῃ τοὺς συνανθρώπους τους. Ἡ δουλειὰ τοῦ ἡγέτη, δὲν εἶναι εὐχολη γι' αὐτὸ δὲν εἶναι πολλοὶ οἱ ἡγέτες. Τὸ νὰ προτίσεται κινεῖς καὶ νὰ δίνη διαταγές δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι ἡγέτης.

Ἡγέτης εἶναι ὅποιος συμβουλεύει ἐκεῖνα πού εἶναι χρήσιμα γιὰ τὴν κοινωνία καὶ φροντίζει νὰ ἐκτελοῦνται, μὲ τὸ νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ ἐμπνέη τοὺς ἐκτελεστάς. Οἱ ἡγέτες δὲν ἔχουν ἄλλη ἀνταμοιβὴ ἀπὸ τὴν εὐχαρίστηση ὅτι ἐξυπηρετοῦν τὸ γενικὸ καλὸ. Δὲν χρησιμοποιοῦν τὶς ἡγετικές τους ἰκανότητες γιὰ νὰ προσπορισθοῦν προσωπικὸ κῦρος ἢ ὄφελος. Ἡ φιλοδοξία τους εἶναι νὰ ὑπηρετοῦν.

πάνω ἀπὸ τὰ προσωπικά τους συμφέροντα. Τὸ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ κερδίσουν χρήματα ἀπὸ τὴν ἄσκηση τῆς ἡγεσίας, εἶναι κάτι ποὺ μπορεῖ νὰ γίνεταὶ αὐτομάτως καὶ δὲν ἀποτελεῖ προϋπόθεση.

Ὁ ἡγέτης φροντίζει νὰ ξεχωρίσῃ ὅ,τι καλὸ ἔχει κάθε συνεργάτης του, νὰ τὸ φέρῃ στὴν ἐπιφάνεια καὶ νὰ τὸ ἀξιοποιῇ γιὰ νὰ προετοιμάσῃ ἄλλους ἡγέτες ὥστε νὰ μὴ λείπῃ τὸ σπάνιο αὐτὸ εἶδος ἀλλὰ μᾶλλον νὰ περισσεύῃ.

Ὁ ἡγέτης ὅταν αἰσθανθῇ νὰ τὸν ἐγκαταλείπουν οἱ ἡγετικές του δυνάμεις ἔχει ὑποχρέωση νὰ τὸ δηλώσῃ καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ τοποθετήσῃ στὴ θέση του ἀντικαταστάτη.

Τὸ νὰ διατηρῇ τὴν ἡγετικὴ θέση ποὺ τοῦ ἀναγνωρίστηκε κάποτε, ὅταν βλέπῃ ὅτι δὲν εἶναι πιά σὲ θέση νὰ φέρῃ σὲ πέρας τὴν ἀποστολὴν του, εἶναι ἀπάτη σοβαρὴ, ἐπειδὴ εἶναι δύσκολο νὰ διακρίνουν οἱ ἄλλοι τὴν ἀνεπάρκειά του ἂν δὲν περάσῃ χρόνος.

Ὅσο ὅμως τοῦ τὸ ἐπιτρέπουν οἱ σωματικές καὶ πνευματικές του δυνάμεις πρέπει νὰ ἀγωνίζεται, συνεισφέροντας τὸ πετραδάκι του, ἔχοντας ὑπ' ὄψῃ του πὸς τίποτα δὲν γίνεται ἀπὸ τὴ μιὰ μέρα στὴ ἄλλη.

Τὰ μεγάλα ἔργα δὲν εἶναι ὑπόθεση ἡμερῶν, ἀλλὰ αἰώνων. Καὶ ἂν δὲν πεινοῦν σήμερα στὴ Ρωσία, αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι μὲ τὴν βία ἄρχισαν νὰ ἐπὶ βάλουν τὴ Μαρξιστικὴ θεωρία ἔδω καὶ 50 χρόνια. Οἱ ἀληθινοὶ ἡγέτες ὑπηρετοῦν τὴν Δημοκρατία καὶ τὴν Εἰρήνην ἐπειδὴ ἀνεβάζουν τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ χωρὶς βία. Ἀλλὰ ἡ ἐξυπηρέτηση τῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Εἰρήνης δὲν ἐξασφαλίζεται ἂν οἱ ἡγέτες περιορίζωνται σὲ λόγια καὶ κατὰ τὰ ἄλλα φροντίζουν γιὰ τὴν προσωπικὴν τους καλοπέραση, γιὰτὶ τότε ἀντὶ γιὰ καλὸ κάνουν κακό, καὶ τὸ κακὸ ποὺ κάνουν μὲ τὸ νὰ λένε μόνο λόγια, ποὺ δὲν συνοδεύονται ἀπὸ ἔργα, εἶναι χειρότερο ἀπὸ τὸ νὰ μὴ λένε τίποτε.

Σήμερα δὲν εἶναι καιρὸς γιὰ λόγια, ἀλλὰ γιὰ ἔργα.

Δὲν εἶναι καιρὸς γιὰ συνθήματα, ἀλλὰ γιὰ δράση.